

Pharmnews.cz, 10. 8. 2017

Spontánní porod po císařském řezu

Praha, 10.8.2017 (VAMED Mediterra)

Počet císařských řezů trvale stoupá

V České republice se každoročně narodí přes 100 000 miminek, z toho asi čtvrtina císařským řezem a přes 70 % dětí spontánně. Od 90. let počet císařských řezů trvale stoupá, stejně jako je tomu téměř ve všech vyspělých zemích. „*Při srovnání se západní Evropou se pohybujeme těsně nad průměrem, kde je pomocí císařského řezu provedeno 24,5 % porodů. Četnost císařských řezů v Evropě se ale v jednotlivých zemích výrazně liší. Nejnížší počty jsou evidovány ve Švédsku (17 %), naproti tomu nejvyšší má Kypr s 52 %. Vyšší četnost císařských řezů najdeme spíše na jihu Evropy – Itálie má například 38 %, méně je jich evidováno v severní Evropě (23 %). Celosvětově se císařským řezem narodí přibližně 19 % dětí,*“ uvádí MUDr. Stanislav Martan, primář gynekologicko-porodnického oddělení v Nemocnici Neratovice, kterou provozuje společnost VAMED Mediterra.

Vliv na jejich nárůst má řada faktorů

Důvodů, proč dochází k nárůstu počtu císařských řezů, se dá identifikovat mnoho. Na jedné straně se zvyšuje věk maminek, díky novým metodám umělého oplodnění se tak daří otěhotnět i ženám s neplodností či nemocným. Na straně druhé se rovněž zvyšují tlak veřejnosti na lékaře. Prudce totiž vzrostl počet soudních sporů v této oblasti pro zanedbání lékařské péče. „*Došlo i ke změnám mediálních postupů, nejenom díky novým možnostem v diagnostice a léčbě (např. s nástupem ultrazvukového vyšetření plodu), ale do přístupu porodníků se začaly promítat i společenské a kulturní změny. Dnes se například více přihlíží k psychice rodiček a císařský řez představuje metodu volby i u maminek s úzkostí po traumatickém zážitku z předchozího porodu,*“ doplňuje MUDr. Stanislav Martan.

Císařský řez má svá pro i proti

Císařský řez je pro mnohdy život zachraňující chirurgický zákrok, který ale může mít operační i pooperační komplikace a důsledky pro budoucí těhotenství. Výhodou pro miminko je relativně bezpečná cesta na svět. Navíc jde o rutinní zákrok, který se dá naplánovat na určité datum a konkrétní čas. Maminky s malým dítětem tak u něho oceňují, že si mohou zajistit hlídání, aby mohl být tatínek přítomen u porodu. Nevýhodou je delší rekonvalescence, ale také pomalejší nástup laktace – tvorby mateřského mléka. „*Stejně jako každá břišní operace se může i císařský řez zkomplikovat, například poraněním močového měchýře, zánětem v operaci rány nebo větší krevní ztrátou. Na základě výsledků z posledních studií se rovněž ukázalo, že miminka narozená plánovaným císařským řezem jsou statisticky o něco častěji nemocná, například mají o něco málo častěji cukrovku a bronchiální astma. Děti narozené aktuálním císařským řezem, nebo pokud se provádí císařský řez po nástupu děložních kontrakcí, toto riziko nemají. Samozřejmě to ale neznamená, že každé dítě narozené plánovaným císařským řezem bude mít zdravotní problém,*“ popisuje MUDr. Stanislav Martan.

Spontánní porod po císařském řezu vyvolává kontroverze

Podle oficiálních údajů je v České republice každoročně provedeno okolo 2 500 přirozených porodů po císařském řezu (v anglické literatuře je označován zkratkou VBAC – vaginal birth after caesarian). Díky těmto statistikám se tak zdá, že dochází k jejich mírnému nárůstu. Počet maminek, které po předchozím císařském řezu porodí opět císařským řezem, je asi 3krát vyšší (přes 7 000 rodiček). Část laické veřejnosti je přesvědčena o tom, že když jednou porodí císařským řezem, tak již přirozeným způsobem nelze родit. I mezi odbornou veřejností je řada porodníků, kteří jsou přesvědčeni o tom, že spontánní porod po předchozím císařském řezu představuje zbytečné riziko a také k němu není důvod, protože žena už přece jizvu na břiše má. „*V dnešní době se ve své praxi stále více setkávám s maminkami, pro které je přirozený porod důležitý. Část z nich svůj prožitek z operativního porodu bere jako osobní selhání. Zklamání a deprese vedou k nedostatku důvěry ve své mateřské schopnosti a na začátku rodičovství se pak mohou promítnout i do vztahu s dítětem nebo s partnerem. Pro ženu tak může ta jizva na břiše znamenat hluboký zásah do její duše,*“ uvádí MUDr. Stanislav Martan.

Kdy se přistupuje ke spontánnímu porodu po císařském řezu?

Volba způsobu vedení porodu po císařském řezu záleží v první řadě na tom, proč se císařský řez provedl, jakým způsobem (řez na děloze ve tvaru písmene T je například příliš zatížen velkým rizikem prasknutí jizvy, a proto se vždy volí ukončení císařským řezem), na průběhu současného těhotenství, poloze i velikosti miminka a hlavně preferenci rodičky. „*K provedení opakovaného císařského řezu vždy přistupujeme, jestliže důvod k ukončení císařem přetrvává. Může se jednat například o oční nebo ortopedické indikace, zúženou pánev rodičky, dále je-li miminko v poloze koncem pánevním, u dvojčetného těhotenství, po dvou a více císařských řezech, a jestliže je riziko nepoměru mezi velikostí miminka a pánevní matky. Kolem 37. týdne těhotenství zhodnotíme jizvu na děloze ultrazvukem. Zjišťujeme, zda je neporušená a dostatečně silná s přihlédnutím ke všem dalším faktorům, které mohou při porodu hrát roli, jako jsou například velikost miminka, zevní pánevní rozměry, zdravotní stav matky a jiné. V případech, že jsou kromě zmínovaných splněny i ostatní podmínky ke spontánnímu porodu, tak už jen záleží na postoji maminky,*“ vysvětluje MUDr. Stanislav Martan.

Porod po císařském řezu obnáší rizika

Spontánní porod po císařském řezu oproti porodu bez předchozí jizvy na děloze je vždy zatížen větším rizikem, že skončí znovu císařským řezem. Naproti tomu i opakovaný císařský řez se pojí s vyšším rizikem komplikací než je tomu u prvního zákroku. Jedná se nejčastěji o záněty, vyšší krevní ztrátu či poranění okolních orgánů. U vaginálního porodu po císařském řezu je krevní ztráta asi 1,5krát větší než u běžného porodu, ale stále průměrně nižší než u opakovaného císařského řezu. Nejobávanejší komplikací u spontánního porodu po předchozím císařském řezu je prasknutí jizvy na děloze. „*Může k němu dojít po nástupu děložních kontrakcí, kdy špatně zhojená jizva nevydrží nitroděložní tlak. Riziko je však poměrně malé, jen asi okolo 1 %, kdy jen pouze v 6 % případů končí tato událost tragicky. Toto možné riziko lze odhadnout pomocí ultrazvukového měření jizvy, které lékaři provádějí,*“ říká MUDr. Stanislav Martan. Mezi další případné komplikace spontánního porodu po císařském řezu patří zvýšené riziko nepostupujícího porodu či vyšší riziko krevní ztráty.

Každá maminka má právo volby

Spontánní porod po císařském řezu je v České republice prováděn ve všech nemocnicích a maminkám tak jen stačí sdělit toto své přání v prenatalní ambulanci porodnice. „*Rodičkám, které chtějí své další dítě přivést na svět přirozenou cestou po předchozím císařském řezu, doporučujeme počkat s otěhotněním nejméně rok. Toto doporučení se ale v každé zemi trochu liší, například ve Velké Británii se jedná o 6 měsíců. U nás s maminkami probíráme možná úskalí po prodělaném císařském řezu. Vysvětlujeme jim rovněž určitá omezení, která z tohoto zákroku plynou pro další těhotenství. Vždy se snažíme předat maminkám veškeré potřebné informace k tomu, aby si mohly vybrat takový způsob vedení porodu, který bude pro ně nejoptimálnější, samozřejmě s ohledem na stanovenou anamnézu,*“ uzavírá MUDr. Stanislav Martan.

MUDr. Stanislav Martan

MUDr. Stanislav Martan vystudoval 3. lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Je držitelem certifikátu Fetal Medicine Foundation na prvotrimestrální screening. Během své profesní kariéry sbíral zkušenosti v Nemocnici Jablonec nad Nisou, v Nemocnici Mělník či v Ústavu pro péči o matku a dítě v Praze. Od roku 2016 zastává pozici primáře gynekologicko-porodnického oddělení v Nemocnici Neratovice.